

УДК: 930.85:069 Богоески, К.
016:929 Богоески, К.

Сеќавање за
Проф. д-р Крсте БОГОЕСКИ
(1943 - 2019)

На 7-ми декември 2019 година, на 76 годишна возраст, почина проф. д-р Крсте Богоески еден најзабележителните истражувачи во полето на заштитата на културното наследство и музеологијата во Македонија. Од целокупниот истражувачки период, најзначајниот опус го има создадено додека работел како професор на Институтот за етнологија и антропологија на Природно – математичкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и во време на водењето на меѓународната организација Македонски

национален комитет на Синиот штит од Скопје. Со својата човечност и со свајата стручност остави траен белег во македонското општество во периодот во кој живееше.

Проф. д-р Крсте БОГОЕСКИ е роден на 2.11.1943 година во с. Турје, Дебарца. Основно образование завршил во 1958 година во с. Врбјани (Охридско), средно во 1962 година во Битола, а во 1968 година дипломирал на студиите по *историја* на Филозофскиот факултет во Скопје. Бил стипендист на Владата на Франција за самостојно истражување во УНЕСКО – Центарот за документација на ИКОМ и следел постдипломски курс по современа музеологија на Универзитетот Сорбона IV во Париз (1977 – 1978). Во 1978 година на Универзитетот во Загреб, Хрватска, ја одбрал магистерската тема „Музејската мрежа во Македонија“ (Muzejska mreža u Makedonji) и се стекнал со научниот степен магистер по музологија, а во 1992 година, исто така, во Загреб ја одбрал докторската дисертација „Модел на музеолошка обработка на историскиот период - преку примери на музеолошка интерпретација на аграрните односи во Скопската каза од 1839 до 1912 година“ (Model muzeološke obrade Povijesnog razdoblja - na primjeru muzeološke interpretacije agrarnih odnosa u Skopskoj kazi od 1839. do 1912. godine) и се стекнал со научниот степен доктор по музеологија.

Во периодот од 1968 до 1995 година работел во Музеј на град Скопје како кустос - историчар и музејски советник. Од 1995 до неговото пензионирање, во 2009 година, работел како професор на Природно - математичкиот факултет на Институтот за етнологија и антропологија на ПМФ при УКИМ во Скопје. На *студиите по етнологија* (потоа *студии по етнологија и антропологија*) држел настава по предметите *Етномузеологија*, *Заштита на етнолошко културно наследство*, *Историја на Македонија* и *Историја на балканските народи*. На постдипломските студии по *Етнологија на Македонците* го предавал предметот *Применета музеологија*. На Институтот за историја на Филозофскиот факултет во Скопје на студиите од прв циклус по *историја и архивистика* држел настава по предметот *Заштита на културното наследство*. Изработил неколку интерни скрипти за предметите што ги предавал на студиите по етнологија и антропологија (Етномузеологија, Општа историја, Историја на балканските народи). За време на неговата работа како професор бил ментор на над 50 дипломски и магистерски работи и ментор на три докторски дисертации, член на најразлични комисии поврзани со работата на факултетот, а во периодот 2003 - 2005 година ја обавувал и функцијата продекан на Природно - математичкиот факултет. Учествовал во реализацијата на десетина научно - истражувачки проекти во Македонија и во странство. Бил раководител или учесник на петнаесет национални и меѓународни проекти. Исто така, бил рецензент на повеќе публикации од доменот на музеологијата и заштитата на културните добра. За време на теренските истражувања низ Македонија во рамките на наставата или во

рамките на проектите, активно се занимавал со собирање на етнографски предмети, кои и денес се чуваат на Институтот. Пред пензионирањето во 2009 година на библиотеката на Институтот за етнологија и антропологија остави над 600 наслови од неговата приватна библиотека, над 500 документарни фотографии и теренски материјали кои и денес се чуваат како *Збирка на проф. д-р Крсте Богоески* и се користат од страна на студентите и на вработените.

За време на неговиот работен век основна преокупација му беше музеолошката обработка на одделни тематски подрачја имајќи ги предвид трите музеолошки функции: истражување, заштита и комуникација. Учествовал и придонесувал во изработката на правилници (на пр: Стандардизација на музејската документација) и уредби (на пр: Заштита на културните добра во вонредни состојби). На повеќепати бил советник во реализацијата на повремени и постојани музејски изложби во музејски институции (Музеј на град Скопје, Музеј на Македонија и др.), како и рецензент на низа значајни стручни дела поврзани со заштитата на културното наследство. Во периодот од 1982 до 1983 година бил член на Советот на Историскиот музеј на Македонија; член на Одборот за образование, наука и култура на Градскиот совет на Сојузот на синдикатите на Македонија (1983-1985); Член на Одборот на ГК на ССРМ за одбележување на јубилеи и прослави (1978-1985); член на Републичкиот одбор за синдикално работење од областа на образованието, науката и културата член и претседател на Советот на Музеј на град Скопје, член на Советот на Градскиот завод за заштита на спомениците на културата на Скопје; член на Советот на Археолошкиот музеј на Македонија и др.

Активно учествувал во повеќе стручни асоцијации: бил активен член и член на ИО на Друштвото на историчарите на Македонија, активен член, секретар и претседател на Музејското друштво на Македонија, член на Македонското етнолошко друштво, член на Меѓународниот совет на музеите (ИСОМ), член на ИО на Југословенскиот национален комитет на ИКОМ (1980-1985), Потпретседател на Културно-историската секција при Сојузот на музејските друштва на Југославија, член на Консултативниот комитет на ИКОМ, од 1986 година бил член на Меѓународниот комитет за музеологија (ИКОФОМ) и др. Особено е значаен по тоа што по осамостојувањето на Македонија е идеен творец и прв претседател на Македонскиот национален комитет на ИКОМ во два мандати. По негово лично залагање во 2002 година е основан Македонскиот национален комитет на Синиот штит и е избран за прв претседател, функција што успешно ја обавувал во три мандати (2002 - 2012 година). Од 2008 до 2014 година бил член на Бордот на Асоцијацијата на национални комитети на Синиот штит и советник во Бордот на Меѓународниот комитет на Синиот штит.

Бил главен и одговорен уредник на: *Museologica Macedonica* - списание на Македонскиот национален комитет на ИКОМ (1995-2001); и главен и одговорен уредник на списанието *Етнолог* на Македонското етнолошко

друштво (2001 - 2004). Исто така, учествувал редакцијата на неколку научни и стручни списанија како што се *ЕтноАнтропозум* - списание на Институтот за етнологија и антропологија и меѓународното електронско списание Македонскиот национален комитет на Синиот штит - *e-Штит*.

Со своите дела професорот Крсте Богоески останува една од најмаркантните личности од доменот на заштитата на културните добра во Македонија, кого ќе го спомнуваат сегашните, но и генерациите што следат. Особено, му благодариме за сè што направи во полето на музеологијата и заштитата на културното наследство, како и за неговиот придонес во развојот на институцијата во која работеше – Институтот за етнологија и антропологија на Природно – математичкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Со неговата смрт, научната, херитолошката и пошироката јавност во Македонија изгубија вреден и пожртвуван работник, кој за време на својот животен век даде несебичен придонес кон афирмација на заштитата на македонските културни добра.

Дел од библиографија на проф. д-р Крсте Богоески

Монографии:

1. *Музеолошки речник*, Македонски национален комитет на меѓународниот комитет на музеите (МНК ИКОМ), 2018, Скопје.
2. *Модел на музеолошка обработка на историски период - според примерот на музеолошката интерпретација на аграрните односи во Скопската каза од 1839 до 1912 година*, Природно – математички факултет и Музеј на град Скопје, 1999, Скопје.

Монографии во коавторство:

1. *Музеите во Република Македонија*, Македонски национален комитет на меѓународниот комитет на музеите (МНК ИКОМ), 2015, Скопје;
2. *Museums in the Republic of Macedonia*, Macedonian national committee of International committee of the museums (MNC ICOM), 2015, Скопје;
3. *Упатство за прибирање, чување и одржување етнолошки материјал во училиштата и другите немuzeјски институции*, Здружение на етнологите на Република Македонија, 1996, Скопје.

Учебници и скрипти

1. *Општа историја со историја на балканските народи* (Скрипта за студентите на студиите по етнологија), ПМФ – Завод за етнологија, Скопје 1998;

2. *Етномузеологија*, (Скрипта за студентите на студиите по етнологија), ПМФ – Завод за етнологија, Скопје, 1996.

Статии:

1. „Безбедност на музејските колекции и заштита од пожар“, *Е-штит*, бр. 5, 2019, Скопје, (49-58);
2. „Обука на кадрите за справување со природни и други несреќи – состојби и можности во Република Македонија“, *Е-штит*, бр. 4, Скопје, 2018, (19-28);
3. „Приоритети при заштитата на музејските културни добра“ *Е-штит*, бр.4 Скопје, 2018, (81-89);
4. „Дваесет години Син штит“, *Е-штит*, бр. 3, Скопје, 2017, (15-24);
5. „Методи на процена на ризиците на културното наследство во депоата на музеите во Македонија“, *Е-штит*, бр. 2, Скопје, 2015, (107-126);
6. „Невладините организации и имплементацијата на Вториот протокол од Хашката конвенција“ *Е-штит*, бр. 2, Скопје, 2015, (81-90);
7. Некои стратешки приоритети во заштитата на музејските добра во Македонија, *Е-штит*, бр. 1, Скопје, 2013, (61-67);
8. Етнологијата во Македонија и музеологијата – односни низ постојаната изложба, *Етнолог 10*, Скопје, 2004, (163-179);
9. 2002 “Presentational communication – real or virtual”, *ICOFOM study series* – ISS 33b, München (32-34);
10. „*Ethnological heritage in the function of development of the mountains regions*“ во: *Природниот потенцијал и устојчивото развитие на планинските райони, Сборник – доклади, Враца, 2001, (388-394)*;
11. „*Вистинскиот идентитет кај некои примери од архитектурата во селата Брест, Растеш, Белица, Црешнево и Ковач, Порече*“ Скопје, 2001, (337-345);
12. „*Селекција на музеалиите на определен историски период*“ во: *Зборник Историја, бр. 2, Музеј на Македонија, Скопје, 2001, (7-12)*;
13. „*Ivo Maroević: Uvod u muzeologiju, Zagreb, 1993*“, во: *Зборник Историја, бр. 2, Музеј на Македонија, Скопје, 2001*;
14. „*Музеите за мирот и хармонијата во општеството*“ во: *Museologica Macedonica*, Скопје, 2001 (51-57);
15. „*Печење вар во село Доленци, Демирхисарско – етнографски и музеографски аспекти*“ во: *Зборник од Вториот конгрес на географите на Македонија, Македонско географски друштво, Скопје, 2001 (397-400)*;
16. „*Културното богатство и недозволената трговија со него*“ во: *Museologica Macedonica*, Скопје, 2000 (11-17);
17. „*Кодексот на стручната деонтологија во доменот на заштитата на музејските предмети*“ во: *Museologica Macedonica*, Скопје, 2000 (53-64);

18. „Стандардизација на музејската документација“ во: *Museologica Macedonica*, Скопје, 2000 (87-99);
19. „Мухацирите во Скопскиот санџак по 1877 година“ во: *Историја*, 1-4, Сојуз на друштвата на историчарите на Македонија, Скопје, 1999 (15-26);
20. „Меѓународно јадро на стандарди на податоците за етнологијата / етнографијата – компаративни предности“, во: *Годишен зборник – Географија*, кн. 33-34, УКИМ, Природно - математички факултет, Институт за географија, Скопје, 1999 (205-214);
21. „Етапи за суцесивно каталогизирање на предметите што доаѓаат во музејот“ во: *Зборник*, VIII, Завод за заштита на спомениците на културата и народен музеј, Штип, 1998 (81-85);
22. „Музеите во Македонија во периодот на транзицијата“, во *Museologica Macedonica*, 1997 (15-23).
23. „Да се колекционира денес за утре“, во *Museologica Macedonica*, 1997 (71-81).
24. „Носителите на информации – основна претпоставка за музеолошка обработка на историскиот период“ во *Зборник*, VII, Завод за заштита на спомениците на културата и народен музеј Штип, 1997 (71-75);
25. „Патописите за исхраната во Македонија“ во: *Етнолог*, бр. 7-8, Списание на Здружението на етнологите на Македонија, Скопје, 1997 (130-136);
26. „Младинската организација на Тиквешијата од ослободувањето во 1944 до мај 1945 година“, во: *Тиквешијата во НОБ и Револуцијата*, Кавадарци, 1984.
27. „Организација и активност на СКОЈ и НОМСМ по ослободувањето на Тиквешијата“, во: *Тиквешијата НОБ 1941 – 1945*, кн. 4, Кавадарци – Неготино, 1983 (93-103);
28. „Да се биде во чекор со времето. Самоуправната преобразба на музејската дејност во Македонија“ во: *Комунист*, бр. 1362 од 22 април, Скопје, 1983 (стр.19);
29. „Музеолошка обработка на периодот на социјалистичката изградба на Скопје“ во: *Музејски гласник*, Историски музеј на Македонија, Скопје, 1982 (35-41);
30. „Некои прашања на организацијата на документарно – информативната дејност во музејските установи во Македонија“ во: *Материјали за степенот на користење на научните информации во СР Македонија*, Скопје, 1982, (64-68);
31. „30 години самоуправување во Скопје (1950-1980)“ во: *Каталог*, Музеј на град Скопје, Скопје, 1980 (40);
32. „Музејска mreža u Makedoniji“ во: *Zbornik radova Muzeja revolucije Bosne i Hercegovine*, god. V-VI, br. 5-6, Sarajevo, 1979-1980 (343-354);

33. „Народниот фронт на Скопје во периодот на обновата (1944-1945)“ во: *Прилози за Илинден*, III, Скопје, 1979 (487-492);
34. „Младината и обновата“ во: *Студентски збор*, бр. 783-784, Скопје, 1979 (24);
35. „Младината и обновата“ во: *Студентски збор*, бр. 785, Скопје, 1979 (24);
36. „Проблеми на музејската документација и информативна служба во музејските установи на Македонија“ во: *Bilten - Informatica museologica*, br.2-3, Zagreb, 1979 (48-68);
37. „25 godina Muzeja grada Skopja (1949-1974)“ во: *Bilten - Informatica museologica*, br.27, Zagreb, 1974 (17-18);
38. „100 години железници во Македонија – времена изложба“, во: *Историја*, бр. 1, Списание на историското друштво на Македонија, Скопје, 1974 (357-377);
39. „30 години слободно Скопје“, 1974.
40. „Илинден 1903-1973 – времена изложба“, во: *Музејски гласник на Историјскиот музеј на Македонија*, бр. 2, Скопје, 1973 (138-141).

Проф. д-р Даворин Трпески

